

RO MAN TID

**PÅ SPORET AF
DEN TABTE TID**

OM AT (GEN)FINDE TID OG (GEN)SKABE LÆSERE

Evaluering af projekt RO(man)TID – På sporet af den tabte tid

Publikationen, værktøjer og formidlingsmaterialer kan hentes på projektbank.dk/romantid-pa-sporet-af-den-tabte-tid

Forfattere: Jeppe Spure Nielsen, Lene Kure Østergaard, Mette Drejer Jørgensen og Mette Nissen, 2019.

Udgiver: Brønderslev Bibliotek, Rebild Bibliotekerne, Mariagerfjord Bibliotekerne og Vesthimmerlands Biblioteker.

RO(man)TID er støttet med 1.017.000 kr. af Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre under Slots- og Kulturstyrelsen.

Oplag: 300

TAK TIL

Slots- og Kulturstyrelsen for at støtte vores idé til RO(man)TID så der blev skabt rum og ressourcer til at realisere en af fremtidens metoder til at (gen)skabe læsere og læselyst.

Arbejdspladser og deltagere, der deltog i udviklingen af RO(man)TID. Metoden kunne ikke være testet og forbedret undervejs uden jeres tid. Tak for jeres tillidsfulde og modige medvirken i forløbet.

Lektor Frans Ørsted Andersen for dit engagement og for altid at være tilgængelig for sparring om både flow og udvikling af metodetilgang.

Evaluator Jeppe Spure Nielsen for din sprudlende energi, dine nysgerrige evaluatorøjne og din hjælp med at understøtte projektets metode og ensartethed.

Centralbibliotekskoordinator Brian Stephansen for at modne og sikre fælles ramme for metoden gennem din udviklende og lærerige facilitering af projektets første workshops.

Fremtidsforsker Carsten Beck for ved kick-off af projektet at give et indblik i fremtidstendenser og dermed klæde os på til at fremtidssikre RO(man)TID.

Vores kollegaer der i projektperioden har været behjælpelige med at tage ekstra udlånsvagter, give sparring, komme med forslag til samarbejdspartnere og alle mulige og umulige praktiske ting i forbindelse med RO(man)TID.

INDHOLDS- FORTEGNELSE

Indledning	7
Ny offensiv formidlingsstrategi (gen)skaber læsere	8
Målgruppe - Målsætning - Succeskriterier	9
Et livtag med tiden	11
Organisering	12
Metode	15
RO(man)TID-effekten	18
Har deltagerne fastholdt de nye læsevaner?	20
Deltagernes resultater	23
En deltager fortæller	30
En leder fortæller	34
Bibliotekernes erfaringer	36
Brønderslev Bibliotek fortæller	40
Mariagerfjord Bibliotekerne fortæller	42
Rebild Bibliotekerne fortæller	44
Vesthimmerlands Biblioteker fortæller	46
Hvorfor virker formidlingsmetoden?	48
En succes skal fejres	50
Hvilke potentialer har RO(man)TID?	52
Sådan kommer du i gang	54
Forord	57
Proces og metode	59
Dregebøger	60
Procesark	70
Arbejdsark	82

Flere danskere læser mindre. Årsagen er tid – manglende tid. I hvert fald hvis man spørger de ca. 700.000 danskere, der elsker bøger, men sjældent eller aldrig læser.¹ De mange ikke-læsende danskere er en af bibliotekernes vigtigste men måske også vanskeligste udfordringer.

Svend Brinkmanns opfordring til at fyre sin coach og læse en roman² blev for fire nordjyske biblioteker et nyt ståsted til at arbejde med tiden som læsebarriere. Med en overbevisning om, at læsning kan give overskud i en hverdag med tidsunderskud, begyndte ideen til en ny formidlingstilgang at tage form under projektoverskriften *RO(man)TID – På sporet af den tabte tid*. Bibliotekernes traditionelle litteraturformidling blev koblet til tanker fra livsstilsændringer, positiv psykologi, flowteori og stressforskning med henblik på at give bibliotekarerne redskaber til at vejlede tidspressede læsere i at gå på jagt i hverdagen efter skjulte tidslommer – for derefter at gøre tidslommerne til åndehuller fyldt med læsning.

¹) I forbindelse med *Danmark Læser*-kampagnen viser et segmenteringsstudie, at segmentet 'de travle familier' svarer til ca. 700.000 personer i befolkningen. Heraf angiver 42 % tiden som væsentlig årsag til, at de ikke læser. Desuden viser undersøgelsen, at litteraturinspiration kan være motivationsfaktor til at få "de travle familier" til at læse mere. *Danmark Læser segmenteringsstudie* (2014), Kulturstyrelsen.

²) *Stå fast. Et opgør med tidens udviklingstvang* (2014), Svend Brinkmann.

NY OFFENSIV FORMIDLINGS- STRATEGI (GEN)SKABER LÆSERE

Ideen til den nye formidlingsstrategi, der skal vejlede tidspressede læsere til at (gen)finde tiden til læsning, er blevet til en metode, der er udviklet, testet og implementeret på 12 offentlige og private arbejdspladser. Metoden er en offensiv formidlingsstrategi, der har vist sig at kunne udfordre og nedbryde tiden som læsebarriere.

Formidlingsstrategien består af en række justerbare værktøjer, der tilsammen udgør et 12-ugers forløb. Forløbet er tilrettelagt som et medarbejdertilbud til offentlige og private arbejdspladser.

I RO(man)TID kombineres læsning som et fælles projekt på arbejdspladsen med individuel vejledning af deltagerne, hvor der tages udgangspunkt i den enkeltes læsebarriere, -forudsætning og -interesse. Fokus ligger på læsningens gavnlige effekter, kortlægning af tidsrøvere og litteraturinspiration, hvilket tilsammen har vist sig at være en værdifuld tilgang til at skabe nye holdbare læsevaner.

Metoden er nem at adaptere for andre biblioteker, og den indbyggede fleksibilitet i metoden gør det nemt at udarbejde skræddersyede forløb, der passer til deltagernes individuelle udgangspunkt og arbejdspladsernes dagligdag.

MÅLGRUPPE

Målgruppen 'de travle familier' forbinder læsning med ro og fordybelse, men har vanskeligt ved at skabe tid og rum til dette i hverdagen.³

MÅLSÆTNING

RO(man)TID skal hjælpe deltagerne med at

- opstille realistiske, klare og meningsfulde læsemål, og gå på jagt i hverdagslivet efter "lovlige" rum til ro, utilgængelighed og fordybelse, hvor distraherende faktorer fjernes
- skabe læse-bemestring i hverdagen og finde læseflow
- etablere fællesskaber, der sikrer feedback på læserens mestring af læseflow

SUCCESKRITERIER

- 75% af deltagerne skal tilkendegive, at projektet har skabt øget rum til offline-tilstande via læsning - at læsning har fortrængt tid brugt på online medier
- 75% af deltagerne skal vurdere, at de oplever forøget ro og fordybelse
- 75% af deltagerne skal have forøget deres læsetid med minimum 100%
 - det vil sige fordoblet deres læsetid i løbet af projektperioden

³⁾ Danmark Læser segmenteringsstudie (2014), Kulturstyrelsen.

**"LÆSNING KAN
SKABE EN
BALANCETILSTAND
I KROP OG SJÆL
I FORM AF
ROLIGT ÅNDEDRÆT,
SUND HJERTERYTME
OG LAVERE
KORTISOL-NIVEAU"**

ET LIVTAG MED TIDEN

- I MERE END EN FORSTAND

Læsningens vilkår påvirkes af højhastighedssamfundets endeløse muligheder. Det sker blandt andet, fordi læsning er i konstant konkurrence med andre tilbud og idealer, og fordi evnen til fordybelse og koncentration svækkes.

Som pendant til den manglende tid til læsning i højhastighedssamfundet, viser sundhedsvidenskabelige undersøgelser, at læsning kan skabe en balancetilstand i krop og sjæl i form af roligt åndedræt, sund hjerterytme og lavere kortisol-niveau.⁴

Det er netop i spændet mellem den travle hverdags negative effekt på læsevaner og læsningens positive effekt på den stressede hverdag, at projektets metodeudvikling finder sit udspring.

RO(man)TID's grundidé kan kobles til aktuelle og populære kulturstrømninger, der indikerer, at højhastighedssamfundet afføder et behov for slow-arrangementer, langsom livsstil og offline tilstande, som fx DR1-programmet *Bonderøven* og speciallæge Imran Rashids bog *Sluk Kunsten at overleve i en digital verden* (2017). Projektet taler dermed ind i en efterspørgsel på afkobling, men lægger samtidig arm med vaner, sociale normer og stærke samfundstendenser. RO(man)TID angriber med andre ord ikke kun individets tidsmestring men også samfundsorganisatoriske sværvægtene.

³⁾ *Flow Experience: Empirical Research and Applications* (2016), Frans Ørsted Andersen (red).

ORGANISERING

- HVEM STÅR BAG PROJEKTET?

IDE

Brønderslev Bibliotek
Mariagerfjord Bibliotekerne
Rebild Bibliotekerne
Vesthimmerlands Biblioteker (projektansvarlig)

STØTTE

RO(man)TID er støttet med 1.017.000 kr. af Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre under Slots- og Kulturstyrelsen.

PROJEKTPERIODE

2-årigt udviklingsprojekt påbegyndt januar 2017 og afsluttet marts 2019.

SAMARBEJDSPARTNERE

Frans Ørsted Andersen, DPU/Aarhus Universitet
Carsten Beck, Institutet for Fremtidsforskning
Jeppe Spure Nielsen, SPURE Organismer
Brian Stephansen, Centralbiblioteket Aalborg

DELTAGERE

101 deltagere fra 12 arbejdspladser
85 kvinder og 16 mænd

BIBLIOTEKERNE HAR SAMARBEJDET MED

Brønderslev Bibliotek

Administrative medarbejdere, Brønderslev Kommune
Private dagplejere, Brønderslev
Brønderslev Kirke

Mariagerfjord Bibliotekerne

HIK Erhvervsnetværk for kvinder
Kommunale dagplejere, Hadsund
Punkt 1, Hobro

Rebild Bibliotekerne

Sortebakkeskolen
Tøjbutikken Ellen Kristensen v/Gitte Laustsen
Center Sundhed, Kultur og Fritid

Vesthimmerlands Biblioteker

Friplejehjemmet Hesselvang
Kulturskolen Vesthimmerland
Budget & Regnskab, Vesthimmerlands Kommune

”Flowbegrebet bruges inden for positiv psykologi og betegner en særlig mental tilstand, der opstår som biprodukt af fokus, koncentration, engagement og fordybelse. Dyb læsning forudsætter flow, og flowteorien giver dermed en grundlæggende forståelse for, hvad der foregår under læsning.

Læsning i flow opstår, når:

- *man læser en tekst, der er på et niveau, man kan mestre*
- *teksten er så engagerende, at man oplever, at tid og sted ’forsvinder’*
- *der ikke er andet end læsningen ’inde på lystavlen’”*

– Lektor Frans Ørsted Andersen,
DPU/Aarhus Universitet

METODE

– BYGGESTEN TIL AT NEDBRYDE LÆSEBARRIEREN

Ideen til RO(man)TID er opstået i samtænkning af undersøgelser, der viser, at læsebarrieren hos ‘de travle familier’ tilskrives manglende tid og undersøgelser, der viser, at højhastighedssamfundet besværliggør muligheden for at finde tid og rum til fordybelse. Ud fra disse tendenser tegnes konturerne af en læsebarriere, hvor biblioteket ikke alene kan imødekomme udfordringen ved at fokusere på skabelsen af fællesskaber samt øget inspiration og tilgængelighed af litteraturen. Læsebarrieren skal også angribes med tanker om, hvordan tiden til læsning findes og hvordan fordybelsesrum mestres.

BIBLIOTEKAREN SOM VEJLEDER

I RO(man)TID arbejdes med en formidlingsstrategi, hvor formidleren som noget nyt også er vejleder og hvor bibliotekets fordybelsesrum udvikles – i den forstand, at det rækker uden for bibliotekets vægge og hjem i folks stuer, på arbejdspladser og andre rum. Vejlederrollen er særligt bundet op på livsstilsændringer, positiv psykologi, flowteori, stressforskning og mental sundhed.

FLOW – ET NYT FORMIDLINGSREDSKAB

Lektor Frans Ørsted Andersen forsker i *flow* og har under udviklingen af RO(man)TID formidlet viden om flow til de fire medvirkende biblioteker. Han har klædt bibliotekarerne på som flowformidlere, således de har kunnet formidle til deltagerne, hvad flow er og gør for den mentale og fysiske sundhed – og særligt hvordan flow kan opnås via læsning.

METODE

- BYGGESTEN TIL AT NEDBRYDE LÆSEBARRIEREN

KORTLÆGNING AF TID OG HÅNDPLUKKEDE BØGER

Udover at fungere som flowformidler vejleder bibliotekaren også den enkelte deltager i at prioritere tid og litteratur. Bibliotekaren interviewer deltageren individuelt om blandt andet læsevaner, digitale vaner og offlinetid. Herefter går bibliotekaren og deltageren, med afsæt i tidsregistreringer af deltagerens hverdag, på jagt efter hverdagens skjulte tidslommer. De registrerede tidslommer forsøges herefter at gøres til åndehuller med læsning.

De individuelle interviews indeholder også spørgsmål om deltagerens interesser og læsepræferencer, således at bibliotekaren får mulighed for at finde de rette bøger til den enkelte deltager. Bibliotekaren håndplukker derefter et antal bøger, som udleveres til deltageren sammen med en kort mundtlig præsentation af hver bog. På den måde fungerer bibliotekaren også som inspirator og motivator i forsøget på at hjælpe deltageren med at prioritere læsning i den travle hverdag.

RO(MAN)TID – et fælles projekt på arbejdspladsen

Selvom fokus på den individuelle vejledning står stærkt i metoden, spiller fællesskabet på arbejdspladsen en afgørende rolle. Tankegangen er lånt fra fællesskabskampagner som "Tæl Skridt" og "VI CYKLER TIL ARBEJDE", hvor erfaringen viser, at det sociale spiller en væsentlig rolle for muligheder og motivation for forandring. Ved at koble RO(man)TID på de allerede eksisterende fællesskaber på arbejdspladserne skabes rum, hvor deltagerne drager nytte af hinandens erfaringer, motiverer hinanden og udveksler litteraturinspiration.

Ved at samtænke formidling, fællesskab og flow giver metoden bibliotekerne et sæt nye redskaber til at (gen)finde tid og (gen)skabe læsere. RO(man)TID kombinerer således kognitive, organisatoriske og erfaringsbaserede virkemidler i jagten på den tabte tid.

RO(MAN)TID EFFEKTEN

VED AFSLUTNING PÅ FORLØBENE TILKENDEGAV

41 %

at forløbene skabte øget rum til offline-tilstande via læsning
- at læsning har fortrængt tid brugt på online medier

43 %

at de oplever forøget
ro og fordybelse

64 %

at de har forøget deres
læsetid med minimum 100 %

"Projektet nåede ikke de tre opstillede kvantitative succeskriterier på 75%. Den manglende indfrielse af succeskriterierne skyldtes et ambitiøst og måske urealistisk ambitionsniveau. Komplexiteten var stor og der var mange sammenhængende faktorer at arbejde med på én og samme tid.

Projektet er fra mit ståsted en succes, fordi bibliotekarerne faktisk vovede sig ud af deres komfortzone på bibliotekerne og ud til mange forskellige typer af arbejdspladser. Dette handlemod - kombineret med deres biblioteksfaglighed og projektets interventionsmetoder - førte til, at mange forskellige typer af ikke-læsere fik lysten tilbage og fandt tiden til at læse mere skønlitteratur"

- Evaluator Jeppe Spure Nielsen

HAR DELTAGERNE FASTHOLDT DE NYE LÆSEVANER?

HALVANDET ÅR EFTER AFSLUTNINGEN PÅ FORLØBENE TILKENDEGAV

31 % at deres læsetid er steget yderligere

46 % at deres læsetid er den samme

31 % at deres læsetid er faldet

"Måling af langtidseffekten af RO(man)TID-forløbene er alene rettet mod projektets 33 første deltagere, idet der ikke har været den nødvendige tidsmæssige distance til senere projektdeltagere. 13 deltagere besvarede spørgeskemaet, og derfor skal svartendensen selvfølgelig tages med et gran salt. Alligevel indikerer besvarelsene, at forløbet har haft en blivende og længerevarende effekt for mange deltagere"

- **Evaluator Jeppe Spure Nielsen**

*“Den største oplevelse undervejs i projektet er
GLÆDEN! Den genfundne læseglæde.
Roen og at nyde fordybelsen”*

**Deltager, Fripleshjemmet Hesselvang,
Vesthimmerlands Kommune**

*“Jeg har for første gang oplevet at læse en bog,
der virkelig fanger mig. Jeg kunne næsten
ikke vente med at læse videre”*

**Deltager, kommunal dagplejer,
Mariagerfjord Kommune**

DELTAGERNES RESULTATER

RO(man)TID er udviklet på baggrund af i alt 12 forløb fordelt på 12 arbejdspladser. De 12 forløb har affødt en række gennemgående tendenser, som deltagerne er fremkommet med i de afsluttende interviews om deres deltagelse i forløbet. Flere tendenser taler direkte ind i projektets formål, mens andre resultater kan betragtes som sideeffekter.

LÆSEGLÆDE GENFUNDET

En af de stærkeste tendenser i deltagernes tilbagemeldinger efter forløbets afslutning er, at de har genfundet læseglæden. Læseglæden har for nogens vedkommende været overraskende, fordi de som udgangspunkt ikke var klar over, at de besad den eller at den ville være så stærk. Mange angiver læseglæden som den mest betydningsfulde oplevelse, de har fået gennem forløbet, og udtrykker samtidig et ønske om at fastholde læsningen efter endt forløb. At læseglæden er genfundet, betyder for nogens vedkommende et ønske om, at læsetiden kommer op på tidligere niveau, mens den nyfundne læseglæde for andres vedkommende har givet dem mod på at læse.

FRIRUM FOR BEKYMRINGER

En af årsagerne til at læseglæden er vakt, er ifølge deltagerne den positive effekt, som læsningen har haft på dem. Flere kobler deres læsning til flowindikatorer, når de beskriver den effekt, som de oplever ved læsning. Deltagerne angiver, at tidsfornemmelsen forsvinder, at de slapper af og at læsning er blevet et frirum for bekymringer. De beskriver, at læsning giver dem en følelse af ferie og hygge, ligesom mange oplever, at læsning har virket fremmende for deres søvn. Endvidere påpeger flere deltagere, at de oplever en skærpet fordybelses- og koncentrationsevne, hvilket blandt andet kommer til udtryk i forøget læseudholdenhed og læsehastighed.

"Læsning er som et frirum fra bekymringer – man kan hoppe et andet sted hen!"

**Deltager, Center Sundhed,
Rebild Kommune**

"Det har været rigtig spændende at deltage, og det har givet lidt af et pres – på den gode måde. Det har holdt mig ved ilden. Deltagelsen har givet mig klarhed omkring mine læsevaner, og jeg har indset, at jeg før i høj grad 'bare' manglede inspiration – men det har jeg fået af bibliotekarerne! Jeg har bl.a. fået øjnene op for bibliotekets mange ressourcer og er vild med at kunne få anbefalet en god bog af bibliotekarerne"

**Deltager, Budget & Regnskab,
Vesthimmerlands Kommune**

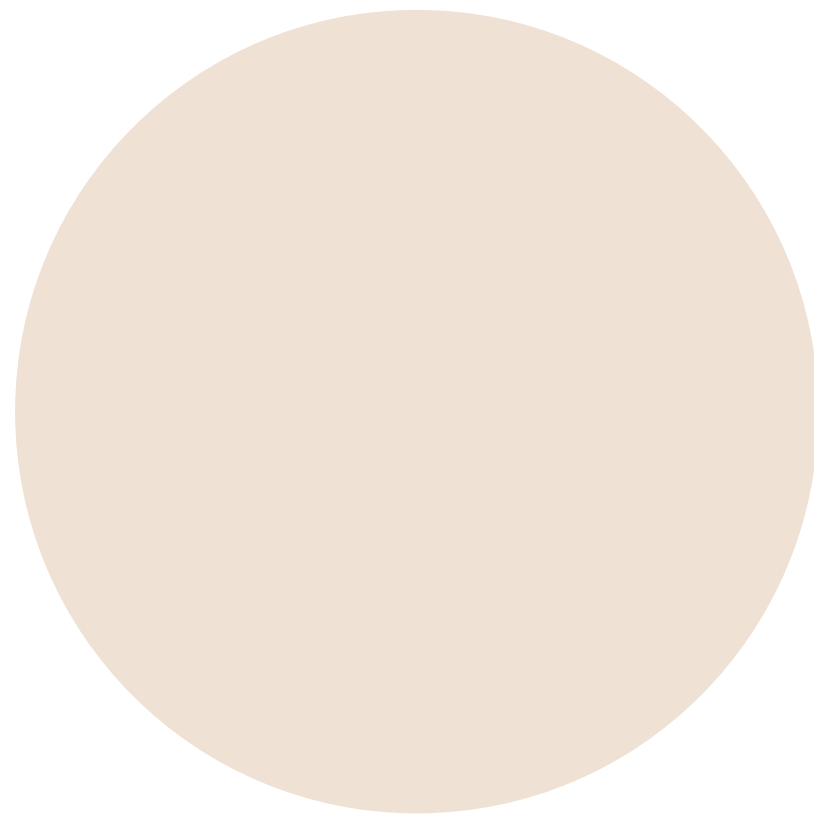
DELTAGERNES RESULTATER

STØRRE FOKUS PÅ SELVOMSORG

Deltagerne giver udtryk for, at den ro, de har opnået gennem læsning, har påvirket deres trivsel i form af mere energi, overskud og at tankemylder er stoppet. Det fremhæves af flere deltagere, at forløbet med RO(man)TID har gjort dem opmærksomme på, at de skal være mere selektive og prioritere det, der gør dem glade for at opnå mere overskud i hverdagen. Forløbet har således medført en erkendelse af, at læsning skal prioriteres på samme måde som de daglige 'skal-opgaver', fordi læsning bidrager til deres mentale velbefindende.

DEN PERSONLIGE VEJLEDER REVITALISERET

At biblioteket er rykket ud på arbejdspladser og har taget udgangspunkt i den enkeltes læsebarriere, -forudsætning og -interesse har været til stor begejstring for deltagerne. Gennem individuel vejledning, konkrete råd til at prioritere læsning og den nøje udvalgte litteratur har bibliotekarerne været med til at fastholde deltagerne i forløbet. Flere deltagere understreger, at de håndplukkede bøger har været medvirkende årsag til, at læseglæden er genfundet. Ligeledes har bibliotekarerne været med til at åbne deltagernes øjne for nye genrer, medier og forfattere, og på den måde udvidet deltagernes læsehorisont.

"Jeg har bare sådan en lyst til, at forløbet skal fortsætte, da jeg har fået så mange gode snakke med de andre deltagere"

**Deltager, Center Sundhed,
Rebild Kommune**

"Tiden er fundet via afinstallation af tidsslugende apps, som jeg som en anden zombie scrollede igennem uden egentligt udbytte"

**Deltager, Kulturskolen Vesthimmerland,
Vesthimmerlands Kommune**

DELTAGERNE RESULTATER

LITTERATUR PÅ FROKOSTBORDET

Fællesskabet omkring litteraturen har haft en væsentlig betydning for deltagerne. Flere deltagere har angivet, at forløbet har haft en sammenbindende effekt på arbejdspladsen og givet personalegruppen et nyt fælles samtaleemne.

Sammenholdet kommer til udtryk ved, at litteraturen har været drøftet over frokostbordet, at gode læseoplevelser er blevet delt og at deltagerne har motiveret hinanden til at få læst. Fællesskabet omkring læsningen betragtes som en klar gevinst ved forløbet, og flere deltagere nævner, at de ønsker at begynde eller allerede er begyndt i en læsekreds med det formål at bibeholde glæden ved at dele litteraturen med andre.

JAGTEN PÅ TIDSRØVERE

Jagten på tidsrøvere har for mange deltagere medført en øget bevidsthed om deres digitale vaner. Således har mange deltagere fået øje på, hvor meget smartphone, tv og tablet fylder i hverdagen. Erkendelsen har medført en omprioritering af den tid, deltagerne bruger online, og flere har erstattet onlinetid med læsning. For andre deltagere har onlineproblematikken ikke været relevant, men de påpeger dog, at forløbet har synliggjort de digitale vaner og det tidsforbrug, der er forbundet hermed.

Uanset om onlinetid har været en tidsrøver eller ej, er det fælles for deltagerne, at forløbet har øget deres bevidsthed om, hvordan tiden bruges og hvad de fremadrettet vil bruge tiden på. Således har tidsregistreringerne både fungeret som et spejl for deltagernes daglige digitale vaner og for daglige gøremål.

DELTAGERNES RESULTATER

Vanebrud i hjemmet

Selvom forløbet har været rettet mod den enkelte deltager og fællesskabet på arbejdspladsen, har mange deltagere anført, at forløbet har haft en afsmittende effekt derhjemme. Flere deltagere fortæller, at deres ægtefælle og børn også er begyndt at læse, og at læsning er blevet en fælles familieaktivitet. Derudover nævner flere, at de gennem forløbet har fået øjnene op for, hvilken signalværdi deres digitale adfærd har sendt til deres børn, og udtrykker i forlængelse heraf et ønske om at blive bedre rollemodeller.

Læsning med ørerne

En stor andel af deltagerne har gennem forløbet fået udvidet deres viden om bibliotekets mange tilbud, og lydbogen er i særdeleshed blevet opdaget som medie. Særligt blandt de deltagere, hvor det viste sig vanskeligt at finde tidslommer til læsning, har lydbogen vist sin berettigelse, da de i stedet har kunnet få læsning ind, mens de udførte andre daglige gøremål.

Nej tak, men...

Et fåtal af deltagerne har ikke fundet motivationen til at læse, men giver alligevel udtryk for, at de har fået noget ud af at være med i forløbet. Denne gruppe deltagere fik øje på tidslommer, som de brugte på andre fordybelsesprojekter end læsning. Deltagerne opnåede flow og fik positiv energi ved at udfylde tidslommerne med blandt andet at lytte til podcasts, se serier, lave håndarbejde og spille mobilspil.

OPSUMMERING

Ved hjælp af redskaberne til at registrere deres tidsforbrug og gøremål har deltagerne gennem forløbet fået synliggjort vaner, der for manges vedkommende har medført adfærdsændringer – og for andre i hvert fald en større bevidsthed om, hvad de bruger deres tid på. Det handler i praksis om at afbalancere læsningen i forhold til andre dagligdags prioriteter, og det er netop det systematiske arbejde med tidserkendelsen, der har været i fokus under RO(man)TID-forløbene. Samtidig har projektet undervejs skabt ringe i vandet, da det har haft effekter ud over projektets primære målgruppe. Mange af deltagerne blev læseambassadører, og projektet har på den måde rakt ud over dets primære målgruppe til blandt andet ægtefæller, børn, kolleger og naboer.

”Jeg tænker over, hvilken signalværdi jeg sender til mine teenagedøtre, når jeg læser i stedet for at være koncentreret om min mobil. Jeg har ikke været et godt forbillede tidligere”

**Deltager, Budget & Regnskab.
Vesthimmerlands Kommune**

”Lydbøgerne har gjort det lettere at komme i ’kontakt’ med bøgerne – og jeg har fået øjnene mere op for biblioteket og deres tilbud”

**Deltager, privat dagplejer,
Brønderslev Kommune**

EN DELTAGER FORTÆLLER

For mig har det at være med i RO(man)TID gjort, at mine læsevaner har ændret sig markant. Jeg læser langt mere end før, og er også begyndt at læse andre genrer. Jeg har haft stor fornøjelse af bibliotekarens hjælp. Hun har virkelig været superdygtig til at finde lige netop den genre, jeg elsker, og endda udvidet min horisont på det område.

Lydbøger er blevet en vane, jeg er glad for. Det begrænser ligesom ikke læsetiden til kun at foregå ved sengetid. Jeg går ind i min egen verden, og jeg kan gøre hele huset rent, og tiden er fløjet afsted, fordi tiden er gået så godt med en bog i ørerne.

Jeg arbejder som dagplejer, og jeg skal i middagspausen, hvor børnene sover, konstant lytte til en babyalarm, hvilket ikke er særlig afslappende. Sætter jeg mig så med mit strikkesøj og en lydbog, slapper jeg straks af. Min mand er også kommet med på lydbogsbølgen, og vi udveksler gode bøger og deler abonnement på en streamingtjeneste.

Før i tiden læste jeg engang imellem, mest på ferier. Nu SKAL jeg have en bog til rådighed hele tiden i tilfælde af, at læselysten melder sig. Jeg hører dog flere lydbøger end jeg læser.

**Hanne, privat dagplejer,
Brønderslev Kommune.**

EN DELTAGER FORTÆLLER

Jeg har været sygemeldt med stress, og havde problemer med at koncentrere mig.

Ved at være med i RO(man)TID har jeg:

- fået fokus på, hvad jeg bruger min tid på
- taget mig tid til at læse
- fået mere ro på
- oplevet, at jeg falder lettere i søvn
- genfundet min koncentration til at læse, også i længere tid
- fået øget min læsehastighed
- for første gang oplevet at blive rigtig fanget af en bog
- fået mod på at læse mere

Projekt RO(man)TID har gjort mig til en læser.
Jeg har lige kastet mig over Sara Blædels krimier.

**Gitte, kommunal dagplejer,
Mariagerfjord Kommune.**

EN DELTAGER FORTÆLLER

Min deltagelse i RO(man)TID har gjort, at jeg har skabt mig tidslommer til læsning, igen! Biblioteket har forstyrret mig og inspireret mig til at komme i gang med at læse.

Bibliotekets rolle som inspirator og hurtighed til at skaffe lige det jeg gerne vil læse, har været fantastisk. Bibliotekarerne har givet mig lyst til at læse andet end krimier. På den måde har jeg fået lyst til og finder stor glæde ved at høre forfatterforedrag og høre om romanens tilblivelses- og skriveproces. Det er bare så spændende. RO(man)TID har åbnet en helt ny litterær dør for mig, hvor jeg lytter mere efter, når der bliver talt om litteratur fx på radio og TV.

Det har bare været så godt et forløb, og jeg oplever en helt anden ro og plads til fordybelse, efter jeg er begyndt at læse igen.

**Anna, Center Sundhed,
Rebild Kommune.**

EN DELTAGER FORTÆLLER

Med deltagelsen i RO(man)TID føler jeg, at jeg læser mere og har ikke valgt andet specifikt fra. Inden projektet havde jeg omprioriteret meget i mit liv, blandt andet har jeg bevidst valgt at se meget mindre TV. Sociale medier anvender jeg, men jeg anvender dem målrettet, og jeg er blevet meget bevidst om, hvordan jeg generelt anvender medier.

Jeg har valgt at prioritere læsning, så jeg griber bogen i stedet for mobilen. Det er en rigtig god vane, som jeg er glad for.

Under forløbet med RO(man)TID har jeg en klar oplevelse af, at læsning har været med til at øge min koncentrationsevne. Læsningen, flow og fordybelse har medført, at jeg også kan være mere koncentreret i mine arbejdsopgaver.

Jeg læser ikke mere i min ferie end i min hverdag, for læsning er nu blevet en fast og naturlig del i min hverdag. En god metode for mig til at få læst noget, er ved hjælp af lydbøger og i mindre grad de fysiske bøger.

Jeg vælger bøger efter hjertet. Ingen tvangslæsning! De vigtigste erfaringer, jeg har fået med mig fra RO(man)TID, er en bevidstgørelse om, hvad læsning i hverdagen giver mig. At det netop underbygger min evne til at koncentrere mig og holde fokus på en opgave ad gangen. Så RO(man)TID har helt sikkert været et godt og lærerigt forløb for mig, som understøttede den proces, jeg selv havde påbegyndt. Jeg blev bestyrket i at blive ved med at læse, og fik indsigter i, hvad læsning gør ved os.

**Malene, Kulturskolen Vesthimmerland,
Vesthimmerlands Kommune.**

EN LEDER FORTÆLLER

Jeg fik en henvendelse fra biblioteket om RO(man)TID. Jeg spurgte mine medarbejdere, om de kunne være interesserede, og der kom kun positive svar. Da forløbet samtidigt var fleksibelt og bibliotekets mobilitet gjorde, at møderne kunne holdes hos os, var jeg ikke betænkelig ved at sige ja tak til, at vi som afdeling ville deltage.

Samarbejdet med biblioteket har været nemt. Biblioteket har selv koordineret kontakten med medarbejderne, og jeg har også selv deltaget i forløbet.

Det har overrasket mig, hvordan biblioteket har koordineret forløbet, uden det har grebet forstyrrende ind i vore daglige arbejdsopgaver. Vi havde en fælles opstart til et allerede planlagt personalemøde, og vi havde også en fælles afslutning. Det har fungeret godt, at forløbet har været indordnet efter vores arbejdsdage, arbejdssteder og deadlines.

Det har været sjovt med fælles aktiviteter som højtlesning og forfatterforedrag om Bullshit-rockerne (sidste som aftensarrangement på Farsø Hotel). Jeg har observeret, at medarbejderne har taget godt imod RO(man)TID og deltagelsen har bidraget yderligere til fællesskabet på vores arbejdsplads ved deling af gode læseoplevelser, bytte bøger indbyrdes og flere fælles samtaleemner. Det sundhedsmæssige aspekt ved læsning har også været et fælles samtaleemne.

Jeg er meget positiv over fleksibiliteten i forløbet, og hvor godt bibliotekaren kunne ramme lige netop mine interesser og kom med bøger, jeg fandt så interessante, at jeg læste dem alle.

**Hans Jørgen, afdelingschef
Budget & Regnskab,
Vesthimmerlands Kommune**

"Det har overrasket mig, hvordan biblioteket har koordineret forløbet, uden det har grebet forstyrrende ind i vore daglige arbejdsopgaver"

BIBLIOTEKERNES ERFARINGER

- AT OPDAGE BLINDE VINKLER

I løbet af metodeudviklingen og deltagerforløbene har de fire biblioteker bag RO(man)TID gennem egne oplevelser og deltagernes respons fået en række erfaringer, der har ført til selvransagelse og selverkendelse. De fire biblioteker kan konkludere, at biblioteket har udfordringer, som rækker ud over det at få 'de travle familier' til at læse igen.

NÅR HUMANISTER SKAL SÆLGE

Den offensive tilgang til at få arbejdspladserne til at tilmelde sig RO(man)TID har været bibliotekernes største udfordring, men samtidig også den største øjenåbner. Bibliotekarerne udtrykker, at det uden sammenligning sværeste ved RO(man)TID har været at påtage sig sælgerrollen, og dermed tage kontakten og sælge ideen til arbejdspladserne. En udfordring der dels tilskrives den usikkerhed, som udsprang af, at metoden var ny og under udvikling og dels, fordi det er en mere offensiv rolle, end bibliotekarere er vant til at udøve i det traditionelle biblioteksrum.

De gennemførte forløb og deltagernes respons medførte imidlertid en udvikling. Bibliotekarerne blev mere fortrolige med sælgerrollen, jo flere forløb og testpersoner de havde afprøvet metoden på. På den måde øgede produktkendskabet selvværdet i rollen som udfarende bibliotekar, fordi erfaringen havde givet indsigt i, hvor værdiskabelsen reelt lå for både arbejdspladserne og den enkelte deltager.

Selvom bibliotekarerne gav udtryk for, at det at sælge forløbet var den største udfordring, er der i projektet samtidig en erkendelse af, at den offensive tilgang til arbejdspladserne har været altafgørende for at få projektet til at lykkes. Tilsvarende har bibliotekarerne fået øjnene op for, at der opstår helt nye muligheder, hvis deres faglighed og bibliotekets materialer bringes i spil uden for vante rammer.

FORMIDLING MED POTENTIALE

Den offensive tilgang anvendes ikke kun i den indledende sælgerfase. Også gennem forløbenes 12 uger har bibliotekarerne påtaget sig en mere direkte og offensiv formidlerrolle, idet rollen ikke kun indeholder litteraturformidling, men også en vejledende rolle. Bibliotekarerne har foruden den velkendte litteraturformidling fungeret som flowformidlere, givet konkrete redskaber til at finde tidslommer og afholdt opfølgende samtaler for at sikre fastholdelse og udvikling af deltagernes læsevaner.

Kortlægningen af deltagernes tidsforbrug og den gentagne én-til-én-vejledning har bevirket, at relationen til deltagerne er blevet meget personlig. Den offensive formidlerrolle har dog været mere velkendt for bibliotekarerne end sælgerrollen, idet formidlerrollen ligger i forlængelse af deres velkendte daglige virke i biblioteksrummet.

Bibliotekarerne er desuden blevet bekræftet i, at den personlige kontakt gør en forskel i forhold til at vække og fremme læselyst. De har samtidig bemærket, at flowformidlingen har et stort potentiale til at kunne (gen)skabe læselysten hos 'de travle familier'.

BIBLIOTEKERNES ERFARINGER

= AT OPDAGE BLINDE VINKLER

TILBAGE TIL KERNEN

Deltagernes positive respons på bibliotekarernes mere offensive tilgang til formidlingen har for bibliotekarernes vedkommende smittet af og givet anledning til at genfinde den opsøgende formidlerrolle i biblioteksrummet. Bibliotekarerne giver således udtryk for, at det er blevet nemmere at opsøge brugerne, spørge ind til deres præferencer og derudfra anbefale litteratur.

RO(man)TID har givet bibliotekarerne en erkendelse af, at formidlingen skal gives opmærksomhed og at de skal fastholde kerneydelsen, men blive bedre til at opsøge borgerne, hvor de er. Også selvom det ikke er på biblioteket. Bibliotekarerne har i særdeleshed en oplevelse af, at den nyudviklede formidlingsstrategi har potentiale til at nå de mange ikke-brugere, som bibliotekerne traditionelt har svært ved at få kontakt til.

ET MISFORSTÅET BEGREB

En af de tilbagemeldinger, der har vakt størst overraskelse og i særlig grad bekymring hos bibliotekarerne, har været deltagernes opfattelse af det selvbetjente bibliotek.

Mange deltagere har anført, at det selvbetjente bibliotek forstås bogstaveligt. Som konsekvens heraf henvender de sig ikke længere til bibliotekarerne efter litteraturinspiration. Bibliotekarerne påpeger, at de har en opgave foran sig i forhold til at bryde opfattelsen af, at brugerne ikke må forstyrre bibliotekarerne, når de er på arbejde.

RELATIONELLE GEVINSTER

RO(man)TID's tætte tilknytning til arbejdspladserne og deltagerne har skabt relationer og ambassadører i kommunerne, hvilket dels afføder større brug af bibliotekerne og dels muliggør lokale samarbejder i fremtiden. Desuden har projektet medført, at ikke-brugere er kommet i tale og er begyndt at bruge biblioteket.

Bibliotekerne oplever, at RO(man)TID har været døråbner til samarbejder, som de normalt ikke vil blive tilbudt. I forlængelse af forløbet har Rebild Bibliotekerne afholdt et fælles arrangement om sommermode og sommerlæsning med tøjbutikken Ellen Kristensen. Medarbejdere fra Center Sundhed, Rebild, medbringer nu også oplysninger om bibliotekstilbud, når de besøger borgerne i visitation.

Vesthimmerlands Biblioteker blev inviteret til en foredragsaften under sundhedsordningen for kommunens ansatte, hvor de fortalte om de sundhedsmæssige aspekter ved læsning. Et samarbejde der har medført, at RO(man)TID indarbejdes som en del af Vesthimmerlands Kommunes sundhedstilbud for ansatte i løbet af 2019.

Det som har overrasket mig mest i projektet er, at der var så få af deltagerne, som brugte bibliotekarerne i det daglige. De kom stort set alle på et bibliotek enten i arbejdsøjemed eller privat. Men meget få af dem tænkte på at spørge en bibliotekar til råds om en god bog. Gennem forløbene er det gået op for mange deltagere, at det vi bibliotekarere kan, jo lige netop er at finde den rigtige bog til den enkelte låner.

Nogle deltagere har virkelig fundet læseglæden igen, og det har været super fedt at være vidne til. Nogle fik øjnene op for lydbogsmediet, som jeg selv har været fan af siden barnsben. Andre er startet i en læseklub, hvor de mødes med andre om en fælles læseoplevelse. Det holder dem i gang med læsningen og udfordrer dem på ny litteratur.

Det, jeg synes, har været sværest i projektet var at finde deltagere. At være opsøgende og sælge et produkt ligger ikke til mig, og der har jeg virkelig måtte overskride nogle grænser. Men jeg har omvendt også lært, at det jo ikke var så farligt og at det værste, du kan få, er et nej.

Det, jeg er blevet klogere på i projektet, både på et personligt plan og via deltagerne, er, at der er så meget, du kan bruge din tid på. Ordet "bør" dukker tit op, og det skal det jo ikke. Vi skal blive bedre til at prioritere det, vi godt kan lide at lave og så sige pyt til resten. Men det er svært! Fx at læse i en bog om eftermiddagen i stedet for at ordne vasketøj. Bare engang i mellem.

Kirstine Grøngaard

*"Gennem forløbene er det gået op
for mange deltagere, at det vi bibliotekarere
kan jo lige netop er at finde den rigtige bog til
den enkelte låner"*

BRØNDERSLEV BIBLIOTEK FORTÆLLER

“Vi oplevede, at flere af deltagerne havde ladet læsningen gå i glemmebogen, men når vi begyndte at tale om læsning og flow, kunne vi mærke, at flere af dem savnede det”

Det har været spændende at få sat flere ord på flow og fordybelse og de sundhedsaspekter, der ligger i at læse. Som bogelsker vil man jo gerne, at andre skal opleve glæden ved at læse, og at det så ovenikøbet er sundt, er jo noget af en bonus. Vi oplevede, at flere af deltagerne havde ladet læsningen gå i glemmebogen, men når vi begyndte at tale om læsning og flow, kunne vi mærke, at flere af dem savnede det.

Vi har mødt mange dedikerede deltagere, som tog læsningen til sig. Af resultater kan nævnes oplevelsen af en øget ro, en øget læsehastighed, et nyt samtaleemne og gode læseoplevelser, der gav blod på tanden til at læse mere. Tre af deltagerne er startet i læsekreds, og flere har fået et øget kendskab til biblioteket.

Det overraskede os hvor lidt ‘dørsælger’, der er i en bibliotekars DNA. At gå ud og sige “hør her” var grænseoverskridende samtidig med, at vi havde svært ved at vurdere, hvor meget vi måtte forstyrre arbejdspladserne. Vi tænkte om os selv, at vi var til besvær – den samme følelse som vi fandt ud af, at vores brugere har, når de henvender sig til os på biblioteket. Her er virkelig noget at arbejde med både i forhold til at være mere udfarende som bibliotekar og i forhold til at få brugerne til at bruge os aktivt til læseinspiration.

Selvom det var svært at påtage sig sælgerrollen, så var det en stor oplevelse at formidle bøger og litteratur i en anderledes kontekst. Projektet har vist, hvordan man går ud og gør det, og der er virkelig et potentiale, man kan forfølge.

Lise Skov Timm og Tine Tougaard

MARIAGERFJORD BIBLIOTEKERNE FORTÆLLER

REBILD BIBLIOTEKERNE FORTÆLLER

Et stort plus ved projektet er, at ledelsen på de respektive arbejdspladser gav medarbejderne lov til at bruge arbejdstid på forløbet, og det oplevede de som en stor cadeau. Deltagerne fik et helt andet fællesskab som kolleger, fordi de havde en fælles ting at snakke om: Litteraturen. Det blev en dundrende succes, for det betyder konkret arbejdsglæde og trivsel på arbejdspladsen.

Læsning betyder, at man giver sig selv lov til at have et frirum, og det er guld værd i denne forjagede tid. En af deltagerne kom løbende efter en af os en dag og sagde helt forpustet: - "JEG HAR FÅET RO I HOVEDET – jeg har taget mig sammen til at læse tre gange om ugen. I skal bare vide, hvor meget godt det har gjort for mig. Jeg SKAL læse!"

Som biblioteksfolk er vi meget beærede og ydmyge over for den måde, vi er blevet taget imod på. Det har været en fantastisk tillidserklæring. Samtidig har vi lært, at vi som bibliotek ikke skal være bange for at forstyrre. Vi har oplevet, at det er en fantastisk måde at arbejde på. Det er bare så spændende at komme ud, hvor folk arbejder og tage udgangspunkt i deres situation og udgangspunkt.

Vi er ikke i tvivl om, at projektideen kan bruges alle andre steder også. Den åbner for vildt mange muligheder.

Susanne Pedersen og Poul Flou Pedersen

"Det blev en dundrende succes, for det betyder konkret arbejdsglæde og trivsel på arbejdspladsen"

VESTHIMMERLANDS BIBLIOTEKER FORTÆLLER

Det har været super fascinerende at opleve, hvor forskelligt folk tilgår læsningen. Vi har ikke været nær så udfordret på folks onlinetid som forventet. Derimod har vores deltagere haft svært ved at prioritere læsningen i dagligdagen og i særdeleshed har det været en udfordring for dem at give sig selv lov til at sidde med en bog og på den måde være afskåret fra omverdenen. Der er simpelthen en større social accept af at sidde som en zombie foran en skærm end bag en bog. Vores deltagere har givet udtryk for, at deltagelsen i RO(man)TID har legitimeret deres læsetid og vækket en læseglæde, mange slet ikke var klar over, at de besad.

Projektet har gjort os mere bevidste om vores roller som bibliotekarer. I projektet var vi på som direkte formidlere af litteratur, og det var vidunderligt at arbejde med vores kerneopgaver – men i dagligdagen på de åbne biblioteker er det tydeligt, at vi har en udfordring med ordet 'selvbetjent'.

Deltagerne i RO(man)TID har åbnet vores øjne – folk tror, de forstyrrer os og er til besvær. Det skal vi have gjort noget ved. Det er jo for deres skyld, at vi er der. Vores projektdeltagere har fortalt os, hvor glade de har været for at have en direkte kontakt med nogen, der stod klar med en masse litterær viden og kunne ryste den ene titel efter den anden ud af ærmet til dem. Det skal vi gerne have gjort tydeligt for alle vores andre brugere.

Iben Jakobsen og Karin Holt

“Vores deltagere har givet udtryk for, at deltagelsen i RO(man)TID har legitimeret deres læsetid og vækket en læseglæde, mange slet ikke var klar over, at de besad”

HVORFOR VIRKER FORMIDLINGSMETODEN?

– SET MED EVALUATORS ØJNE

12 forløb og 101 deltagere senere: *Hvorfor virker formidlingsmetoden? Fandt deltagerne 'den tabte tid'? Og hvor peger RO(man)TID egentlig hen?* I det følgende vil evaluator på RO(man)TID, Jeppe Spure Nielsen, gøre status over projektets udvikling, resultater og fremtidige potentiale.

RO(man)TID har koblet teori og praksis sammen, og deltagerne har gennem erfaringer på egen krop mærket, hvilke positive effekter læsningen har haft i deres travle hverdagsliv. Den bevidsthed har været afgørende. Samtidig har deltagerne fået en teoretisk forståelsesramme at hænge oplevelsen op på.

Dét at gøre læsning til et fælles projekt på arbejdspladsen kombineret med individuel vejledning med fokus på kortlægning af tidsrøvere og litteraturinspiration har vist sig at være en værdifuld tilgang til at skabe nye vedvarende læsevaner. De fællesskabende virkemidler har vist deres værdi, fordi projektet har tappet ind i eksisterende organiseringer på arbejdspladserne. Disse fællesskaber har motiveret og bakket den enkelte deltager op og skabt et dagligt handlingsfællesskab omkring læsning. Men selvom RO(man)TID drager nytte af fællesskaber, har metoden også potentiale til at kunne tilpasses forløb for enkeltindivider eller mindre grupper, der ikke er forankret på arbejdspladser.

Hensigten har primært været at påvirke 'de travle familier', men projektet har haft en boomerangeffekt og affødt både selvrefleksion, selverkendelse og selvansvar hos bibliotekerne. Denne sideeffekt skal ikke undervurderes, da den kan få generel betydning for bibliotekernes selvforståelse og dermed andre aspekter af deres formidlingsstrategi, fysiske tilstedeværelse og tilgængelighed i forhold til borgerne. Bibliotekaren i rollen som udførende 'sælger' er udtryk for, at RO(man)TID faktisk har gang i et 'dobbelvanebrud': Projektets målgruppe bliver udfordret på deres daglige vaner og tidslommer til læsning, mens bibliotekarerne samtidig udfordres på deres arbejdsvaner og komfortzone ved at skulle forlade bibliotekets trygge mure for at bedrive biblioteksvirksomhed på udebane med et helt nyt formidlingsprodukt.

Projektet angriber således ikke kun individets tidsbemestring og prioritering, men adresserer også mere samfundsmæssige sværvægttere som personlig udvikling, stresshåndtering, digitale (u)vaner, afhængighed og usunde vaner. På den måde er projektet et spejl på mange af vores generelle udfordringer i dagens samfund og i hverdagen. I det perspektiv kan projektet godt opfattes som den lilles kamp mod den store, og man kan stille spørgsmålene:

Kan bibliotekerne overhovedet få noget ud af at tage livtag med disse udfordringer på den lange bane? Og skal de strukturelle, teknologiske og markeds-mæssige samfundsforandringer, som skaber nogle af disse generelle udfordringer, ikke takles på andre niveauer?

Her må svaret være, at udviklingen ikke kun kommer ovenfra, indefra eller nedefra, men også 'mellemfra'. Det vil sige via selve interaktionen og relationen mellem mennesker, i dette tilfælde mellem bibliotekarere og borgere med lyst til læsning.

Metoden har givet de deltagende biblioteker noget konkret at hænge læsningens effekt op på. Både gennem projektets resultater, ved afprøvningen af de konkrete værktøjer og med selve flowformidlingen. En stærk metode til at nå de danskere, som sjældent læser eller som går med drømmen om at (gen)finde glæden ved læsning.

RO(man)TID er som tilgang ikke blot en udvidet formidlingsstrategi fra bibliotekernes side med fokus på at skabe flow og fortælle om læsningens fortræffeligheder til potentielle læsere. Som udførende projekt indeholder det også en 'interventions- eller interaktionsstrategi', hvor bibliotekerne agerer mere dagsordensættende og dermed sætter institutionens dannelsesmæssige funktion og demokratiske rolle i samfundet i centrum. På den måde er RO(man)TID et modigt, søgende og udforskende projekt, der vil kunne fungere som et baggrundstæppe for at igangsætte vigtige samtaler om, hvem bibliotekerne skal nå, hvordan og i det hele taget hvorfor.

EN SUCCES SKAL FEJRES

- EN FESTAFSLUTNING PÅ RO(MAN)TID

Afslutningen på RO(man)TID blev markeret den 5. marts 2019 i Dr. Ingrid Hallerne i Farsø med foredrag af professor i psykologi Svend Brinkmann og lektor Frans Ørsted Andersen om tendenser og modtendenser i samfundet og om læsningens mange kvaliteter. Aftenens 400 deltagere lyttede med stor interesse til, hvordan læsning og skønlitteratur kan styrke den mentale såvel som fysiske sundhed i en travl hverdag. Svend Brinkmann fortalte desuden, hvordan skønlitteratur kan lære os noget om livet og hjælpe os til at forstå og tale om svære emner som fx sorg.

LÆS FOR LÆSNINGENS SKYLD

Aftenen bød endvidere på underholdende debat mellem aftenens to hovedpersoner. Sammen serverede de fakta og forskning med lune drillerier mellem sig. Svend Brinkmann fremhævede, at RO(man)TID tydeliggør de sundhedsmæssige effekter ved læsning.

Svend Brinkmann håber dog, at læsningens gode og sundhedsmæssige effekter ikke i sig selv bliver et mål, men i stedet et biprodukt af læsningen. Han understregede, at man skal læse for læsningens skyld, da det i sig selv er berigende. Hertil kunne Frans Ørsted Andersen kun være enig, da læsningens gode effekter netop først opstår, hvis man er så optaget af teksten, at tid og sted 'forsvinder'.

Sammen med de fire biblioteker, projektets samarbejdspartnere, deltagerne i RO(man)TID og de mange fremmødte tilskuere fra nær og fjern satte Svend Brinkmann, Frans Ørsted Andersen og ordstyrer Jeppe Spure Nielsen et flot punktum for et vellykket projekt, der har (gen)fundet tid og (gen)skabt læsere.

Foto af Betina Fleron

SIDE 51
Foto af Betina Fleron

HVILKE POTENTIALER HAR RO(MAN)TID?

"I en verden, der for mange føles tiltagende kompleks og accelererende, vil mennesker, som vi altid har gjort, blive ved med at søge fællesskaber, intimitet og ro. Dette kan findes, når man fordyber sig i en bog og føler både fællesskab og intimitet med en hovedperson. Verden er i gang med en meget afgørende overgang, hvor vi med en masse ny teknologi har adopteret nye måder at være sammen på, at kommunikere på, at arbejde, underholde og distrahere os på, før vi fik tid til at skabe de rette spilleregler for de nye omgangsformer. Men det er tid til at skabe spillereglerne nu, og jeg tror, vi vil genfinde læse- og fordybelsestiden som en del af løsningen på, at den digitale og fysiske verden i tiltagende grad er smeltet sammen og har gjort tilværelsen i højhastighedssamfundet uholdbar."

**Anne Dencker Bædke, Fremtidsforsker,
Institut for Fremtidsforskning**

"RO(man)TID er et eksempel på, hvordan et bibliotek aktivt kan bidrage til en igangværende samfundsdebat. Nemlig ved at bringe en af vores traditionelle kernekompetencer, litteraturkundskaben i spil på en ny måde. Vi kan give deltagerne den ro til fordybelse, som de efterspørger. Og samtidig bringe vores personlige kompetencer yderligere i spil."

**Bo Jacobsen, Bibliotekschef,
Vesthimmerlands Biblioteker**

"Projektet bidrager først og fremmest til forskningen ved at komme med en række velbegrundede forslag til, hvad der kan gøres ved de problemer omkring faldende læselyst, -tid og evne, som forskningen længe har dokumenteret. Det er projektets styrke: Man har arbejdet med en lang række tiltag, herunder lokale undersøgelser og initiativer, der kan bruges til at opstille opfølgende forskningsspørgsmål og -projekter, der yderligere kan kaste lys over initiativernes gang- og holdbarhed."

**Frans Ørsted Andersen, Lektor,
DPU/Aarhus Universitet**

"At engagere og fordybe sig i læsningen af en bog styrker den mentale sundhed. Det viser stadig mere forskning, og det underbygger RO(man)TID. Netop af den grund har vi besluttet fremadrettet at integrere RO(man)TID i kommunens sundhedsordning til vores medarbejdere. Med sundhedsordningen ønsker vi at sikre et sundt og godt arbejdsmiljø - og RO(man)TID passer perfekt ind i dette mål. Jeg glæder mig over, at projektet på denne måde kan leve videre hos os, og jeg er sikker på, at det vil komme både medarbejdere og arbejdsplads til glæde."

**Anne Krøjer, Direktør Sundheds- og Kulturforvaltning,
Vesthimmerlands Kommune**

**SÅDAN
KOMMER
DU I GANG**

**DREJEBØGER
PROCESARK
ARBEJDSARK**

FORORD

RO(man)TID har udviklet drejebøger til et 12-ugers forløb, og følgende drejebogskatalog skal ses som inspiration til andre biblioteker. Drejebøgerne er udviklet i fællesskab med CB-koordinator Brian Stephansen fra Centralbiblioteket Aalborg, lektor Frans Ørsted Andersen fra DPU/Aarhus Universitet og evaluator Jeppe Spure Nielsen fra Spure Organismer.

Alle drejebøger og rammesætningen af et 12-ugers forløb er på alle måder fleksibelt. Det vil sige, at proces- og metodesættet kan justeres og tilpasses det enkelte bibliotek, den enkelte deltager og den enkelte arbejdsplads, der samarbejdes med.

PROCES OG METODE

OVERSIGT

FØR FORLØB	Find en arbejdsplads	• Præsentation af RO(man)TID • Udbytte for den enkelte medarbejder, arbejdspladsen og fællesskabet • Aftale om deltagelse i RO(man)TID
UGE 1	Opstartsmøde og individuelle interviews	• Præsentation af RO(man)TID og forløbet for deltagerne • Introduktion til <i>flow</i> • Jagt på tidsrøvere • Tidsregistreringsskema • Interviewguide A og A+
UGE 2+3	Individuelle møder og inspiration	• Gennemgang af deltagers tidsregistrering • Gennemgang af metodekatalog • Deltager vælger metode • Udlevering af bøger • Evt. info om bibliotekets digitale tilbud
UGE 6+10	Individuelle møder, vejledning og opfølgning	• Læsning • Flow • Mål
UGE 12	Slutevaluering	• Fælles erfaringsudveksling • Individuel afrunding

FØR FORLØB

FIND EN ARBEJDSPLADS

DREJEBOG

HVAD

Find en arbejdsplads der vil samarbejde om at lade sine medarbejdere deltage i RO(man)TID.

HVORFOR

I fællesskaber motiverer man hinanden til forandring.

På arbejdspladser findes der allerede et etableret fællesskab mellem kolleger, hvor de som deltagere i RO(man)TID kan motivere hinanden til læsning og drage nytte af hinandens erfaringer.

HVORDAN

Opsøg arbejdspladser og fortæl dem om RO(man)TID, herunder hvad forløbet kan bidrage med til både den enkelte deltager, fællesskabet og arbejdspladsen generelt.

Arbejdspladsen og biblioteket indgår en samarbejdsaftale om tilbud til arbejdspladsens medarbejdere om at deltage i RO(man)TID. Vilkår for deltagelse aftales med arbejdspladsen (ledelsen), og der udarbejdes et skræddersyet forløb til den enkelte arbejdsplads og deltagernes hverdag.

Biblioteket aftaler med arbejdspladsen (ledelsen), hvor og hvornår opstartsmødet og slutevaluering (afslutning) skal finde sted, fx i forbindelse med et personalemøde.

ERFARINGER

OG GODE RÅD

Det viste sig at være svært at "sælge" forløbet til arbejdspladserne.

Søg samarbejde med arbejdspladser og virksomheder via netværk: personlige netværk, leders netværk, faglige netværk, fritidsnetværk o. lign. Brug dem, og vær ikke bange for at stille gensidige forpligtelser til en samarbejdsaftale. Altså netværk, netværk, netværk!

Det har været svært at 'sparke døre ind', og det er vigtigt at huske, at vi alle kan noget forskelligt, så lad den bibliotekar, der er god til at "sælge" tage den opsøgende kontakt til arbejdspladserne.

En stor udfordring har været at formidle, at selvom RO(man)TID tilbydes til arbejdspladser, så har forløbet ikke direkte at gøre med deltagernes job og arbejdsliv – men i stedet med den personlige udvikling og trivsel, samt fællesskabet på arbejdspladsen.

UGE 1

OPSTARTSMØDE OG INDIVIDUELLE INTERVIEWS

DREJEBOG

HVAD

Fælles introduktion til RO(man)TID for arbejdspladsens medarbejdere. Inkl. øvelser, tidsregistrering og interview.

HVORFOR

En fælles opstart på arbejdspladsen, hvor det sociale på arbejdspladsen anvendes som afsæt for forløbet. Deltagerne får et fælles teoretisk fundament omkring flow, tidsregistrering og læsning. Fællesskabet fungerer motiverende og skaber fastholdelse.

HVORDAN

Biblioteket præsenterer deltagerne for RO(man)TID, herunder formål, forløb og udbytte.

Deltagerne introduceres for flow, herunder de sundhedsmæssige aspekter ved flow via læsning. I forlængelse af flowpræsentationen udføres flowøvelser og/eller tidsøvelser (personaer). Ved hjælp af fælles øvelser får deltagerne allerede fra første møde med RO(man)TID en fornemmelse af, hvad flow er og kan.

Udlevering af tidsregistreringsskema til hver deltager med vejledning og øvelse i, hvordan man tidsregistrerer sin hverdag. Deltager skal inden det individuelle møde i uge 2-3 tidsregistrere sin hverdag i minimum tre dage.

Der udføres eller planlægges interview med den enkelte deltager (Interviewguide A og A+).

ERFARINGER OG GODE RÅD

Vi har i projektet forsøgt at planlægge opstartsmøderne på arbejdspladserne i forbindelse med et allerede planlagt personalemøde, netværksmøde eller som fx med dagplejerne i forbindelse med deres fælles legestue. Det har vi primært gjort med henblik på at "forstyrre" mindst muligt i arbejdspladsernes og deltagernes hverdag.

Det har vist sig at have en positiv effekt på deltagerantallet, hvis arbejdspladsens ledelse deltog i forløbet sammen med medarbejderne.

I forbindelse med opstartsmødet har vi uddelt materialer om bibliotekets øvrige aktiviteter, som eksempelvis biblioteksorientering, forfatterarrangementer, booktalks, guidet fælleslæsning og læseklubber. Tilbuddene er præsenteret som valgfrie og udover RO(man)TID. Vores oplevelse er, at mange har benyttet sig af tilbuddene både individuelt og som fælles aktivitet på arbejdspladsen.

HENVISNING TIL PROCESARK

Uge 1: Opstartsmøde
Tidsregistreringsskema
Interviewguide A og A+
Folder om flow (forefindes i
Projektbanken)

UGE 2-3

INDIVIDUELLE MØDER OG INSPIRATION DREJEBOG

HVAD

Møde mellem bibliotekar og den enkelte deltager, hvor der kigges på tidsregistrering, læsemetoder (metodekatalog) samt udleveres håndplukkede bøger inkl. kort booktalk til deltageren.

HVORFOR

Bibliotekar og deltager finder sammen tidslommer i deltagerens hverdag, og aftaler hvilken metode, der skal hjælpe deltageren med at få læsning ind i hverdagen. En-til-en-dialogen fungerer motivationsskabende og vedkommende for den enkelte deltager.

HVORDAN

Bibliotekaren forbereder sig til mødet med den enkelte deltager ved at tage udgangspunkt i referenceinterviewet (Interviewguide A og A+). Bibliotekaren finder på baggrund af interviewet x-antal bøger, som passer til deltageren. Det er ved dette første individuelle møde, at bibliotekaren får mulighed for at finde den rette litteratur til den enkelte deltager, og dermed være med til at motivere deltagerens læsning.

Ved hjælp af deltagerens tidsregistrering af minimum tre hverdage kigger bibliotekar og deltager på hverdagens tidsrøvere og skjulte tidslommer, hvor der er plads til læsning.

Bibliotekar og deltager gennemgår metoder til at få læsning ind i hverdagen. Deltageren forpligter sig til at afprøve en metode (metodekatalog).

Bibliotekaren kan vælge at informere deltageren om bibliotekets digitale tilbud. Lydbøger er et populært medie, og kan være en god hjælp til at få læsning/litteratur ind i hverdagen.

ERFARINGER OG GODE RÅD

Når der udleveres bøger til deltageren, så overlevér dem med en kort booktalk til hver bog. Det er med til at motivere og vække deltagerens interesse for at få gang i læsningen.

Hvilken metode der vil virke og hvor der kan blive tid til læsning, afhænger alt sammen af den enkelte deltagers hverdag. Udvis respekt for, at kun deltageren kender sin egen hverdag og hvad der vil være realistiske mål for hvor og hvordan, deltageren får læsningen ind i sin hverdag.

HENVISNING TIL PROCESARK

Uge 2-3: Individuelle møder
Metodekatalog (forefindes i
Projektbanken)

UGE 6 OG 10

INDIVIDUELLE MØDER, VEJLEDNING OG OPFØLGNING

DREJEBOG

HVAD

Individuelle møder, vejledning og opfølgning mellem bibliotekar og den enkelte deltager undervejs i forløbet (foreslået uge 6 og uge 10). Møderne fungerer som status og opfølgning i forhold til, hvordan det går med læsningen, om litteratur og metode passer på den enkelte deltager og om der skal sættes nye mål.

HVORFOR

Kontakten mellem bibliotekar og deltager er afgørende for deltagerens motivation, udvikling og fastholdelse i forløbet. Møderne kan bruges til at udlevere og tilpasse ny litteratur.

HVORDAN

Bibliotekaren følger op på, hvordan det går med læsningen hos den enkelte deltager og justerer evt. mål, metode og litteratur. Mødet kan foregå personligt, telefonisk og/eller via mail.

Bibliotekaren har på disse møder en vejledende rolle, der skal motivere den enkelte deltager til at fortsætte det gode arbejde med at få læsning ind i hverdagen. Ved kontakten følger bibliotekaren op på, om deltageren har fundet tid til læsning og om den valgte metode virker. Der spørges desuden ind til, om deltager har oplevet flow via læsning.

I uge 10 udleveres nyt tidsregistreringsskema til deltageren, der igen skal udfylde for minimum tre dage inden slutevalueringen i uge 12.

ERFARINGER OG GODE RÅD

Det kan være svært at ændre vaner, så bibliotekaren skal følge op med deltagerne og støtte deltagernes fortsatte motivation til læsning. Kontaktform ved opfølgning afhænger af deltagerens hverdag og kan ske ved personligt møde, telefonisk og/eller via mail.

Der skal følges op på, om deltageren har fundet tidslommer til læsning. Bibliotekaren skal være opmærksom på, om der er behov for tilpasning af og/eller udlevering af yderligere litteratur til deltageren.

Under et forløb kommer bibliotekaren tæt på deltagerne og deres liv og hverdag. Det kendskab kan anvendes konstruktivt i forhold til deltagerens motivation til læsning, og til at finde litteratur, der netop passer til deltagerens interesse, niveau og hverdag.

NB. Under forløbets uge 4-11 kan biblioteket invitere deltagerne til andre læsningsrelaterede aktiviteter, som biblioteket allerede har programsat i deres arrangementskalender, fx forfatterarrangementer, booktalks, bogcafé, guidet fælleslæsning, læseklubber o. lign.

HENVISNING TIL PROCESARK
Uge 6 og 10: Individuelle møder, vejledning og opfølgning
Tidsregistreringsskema

UGE 12

SLUTEVALUERING

DREJEBOG

HVAD

Fælles afslutning på RO(man)TID for deltagere, arbejdsplads (ledelsen) og bibliotek.

HVORFOR

På samme måde som til opstartsmødet er fællesskabet og det sociale omkring læsning en motiverende faktor. Ved en fælles afslutning kan deltagerne dele erfaringer, udbytte og oplevelser, der kan skabe grobund for, at læsning vedligeholdes efter endt forløb – og fortsat kan fungere som et fællesskabsdannende element på arbejdspladsen.

HVORDAN

Der aftales med arbejdspladsen (ledelsen), hvor og hvornår der afholdes afslutning på RO(man)TID. Der indkaldes til fælles afslutning (slutevaluering).

Bibliotek og deltagere drøfter i plenum, hvad deltagerne har fået ud af at deltage i RO(man)TID-forløbet. Der deles og fortælles om gode oplevelser, gode råd og erfaringer, samt hvordan og hvornår deltagerne så hver især fandt tid til læsning i hverdagen, og om de fandt tid til læsning.

Der afsættes tid til interview med den enkelte deltager (Interviewguide B), hvor bibliotekar og deltager sammen gennemgår, hvad deltageren har fået ud af forløbet. Der sammenlignes tidsregistreringer fra forløbets start og afslutning. Har deltagerne fundet tid til læsning – hvordan og hvornår. Bibliotekar sørger for en god afrunding på forløbet, og skaber grobund for, at deltager fastholder læsning fx ved at inspirere til videre læsning, litteratur, arrangementer og om biblioteket som tilbud til hjælp og vejledning til læsning.

Der sluttes af i plenum med ros til deltagerne og "tak for denne gang".

ERFARINGER OG GODE RÅD

Ligesom en god opstart er vigtig, er det ligeså vigtigt med en god afslutning, hvor deltagerne får afrundet forløbet i fællesskab.

Deltagerne deler i fællesskab deres oplevelse og læring/gevinster ved at have deltaget i forløbet, da det er med til at styrke fællesskabsoplevelsen af deltagelsen. På den måde sikrer biblioteket, at deltagerne får mulighed for at dele deres succesoplevelser i forløbet.

Medbring gerne kage eller lignende til deltagerne til den fælles afslutning. Det skaber god stemning.

HENVISNING TIL PROCESARK

Uge 12: Slutevaluering
Interviewguide B

HVIS DU VIL VIDE MERE

www.projektbank.dk/romantid-pa-sporet-af-den-tabte-tid

UGE 1

OPSTARTSMØDE OG INDIVIDUELLE INTERVIEWS

PROCESARK

TID	PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
5 min.	Præsentation af mødets indhold	Rammesætning af dagen	Bibliotekaren gennemgår dagsorden	
5 min.	RO(man)TID	Deltagerne orienteres om, hvad et RO(man)TID-forløb er	Bibliotekaren fortæller om RO(man)TID: - Hvad er RO(man)TID? - Hvad indeholder et forløb? - Hvad kan deltagerne forvente at få ud af at deltage? - Hvad forventes der af deltagerne?	Oversigt over 12 ugers forløb uddeles til deltagerne (oversigten forefindes i Projektbanken)
5 min.	Flow	Deltagerne introduceres for flow, så de har et teoretisk fundament	Bibliotekaren fortæller om flow: - Flow som begreb - Hvad kan flow? - De sundhedsmæssige aspekter ved flow - Flow via læsning Bibliotekaren igangsætter øvelse, hvor deltagerne skal snakke om deres egne oplevelser af flow: - Hvornår har deltagerne oplevet flow? - Hvad oplever deltagerne, når de er i flow? Øvelsen rundes af med opsamling i plenum	Folder om flow og folderen <i>Vil du være sund og klog? Så læs en bog</i> uddeles til deltagerne (folderne forefindes i Projektbanken) Øvelsen foregår enten i plenum eller parvis

UGE 1

OPSTARTSMØDE OG INDIVIDUELLE INTERVIEWS

TID	PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
15 min.	Flowøvelse(r) NB. punktet kan tages ud, hvis tiden er knap	Deltagerne skal opleve flow gennem en øvelse	Bibliotekaren igangsætter flowøvelse(r) Deltagerne udfører øvelsen Bibliotekaren samler op i plenum: - Oplevede deltagerne flow i øvelsen? - Hvorfor/hvorfor ikke oplevede deltagerne flow i øvelsen? - Hvordan påvirkede det deltagerne?	Remedier til øvelsen medbringes Eksempler på flowøvelser: LEGO-byggeri, brætspil, kortspil, malebøger Sørg for ro under øvelsen, så deltagerne kan fordybe sig
25 min.	Jagt på tidsrøvere	Med udgangspunkt i en fiktiv person går deltagerne på jagt efter tidsrøvere, således at deltagerne senere hen kan finde egne tidsrøvere	Bibliotekaren præsenterer øvelsen - hvordan mener deltagerne, at en hverdag ser ud for en fiktiv ansat på deres arbejdsplads? - Hvad foretager den fiktive person sig en helt almindelig hverdag Bibliotekaren igangsætter øvelsen Deltagerne udfører øvelsen - Deltagerne noterer på post its, hvad den fiktive person bruger sin tid på. Deltagerne sætter post its i kronologisk rækkefølge, således at der dannes en dagsplan for den fiktive person. Hver gruppe præsenterer den fiktive persons dagsplan i plenum Bibliotekaren præsenterer fortsættelse af øvelsen - Den fiktive person deltager i RO(man)TID – hvor finder personen tid til læsning? - Grupperne må maks notere 3 forslag Øvelsen udføres Bibliotekaren samler op i plenum: - Hvordan vil den fiktive person finde tid til læsning i hverdagen? - Hvad skal der til på kort sigt? - Hvad skal der til på lang sigt?	Deltagerne sidder i grupper eller parvis Grupperne får 3 minutter til øvelsen

UGE 1

OPSTARTSMØDE OG INDIVIDUELLE INTERVIEWS

TID	PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
10 min.	Tidsregistrering	Deltagerne klædes på til at finde egne tidsrøvere	Bibliotekaren forklarer: - Hvordan udfyldes tidsregistreringerne? - Hvorfor skal deltagerne udfylde tidsregistreringerne? - Hvem har adgang til tidsregistreringerne? - Tidsregistreringen skal afspejle minimum tre dage - Tidsregistreringen skal være færdiggjort til de individuelle møder	Udlevering af tidsregistreringsskema
5 min.	Tilmelding	Hvem ønsker at deltage i RO(man)TID	Bibliotekaren opsamler i plenum: - Hvad kan få dig til at tilmelde dig RO(man)TID? - Har du lyst til at være med? Bemærk at det altid er muligt at trække sig fra RO(man)TID	Bevæggrundene for at tilmelde sig RO(man)TID noteres i fællesskab
	Individuelt interview af deltagerne	Der udføres eller planlægges interview med den enkelte deltager	Bibliotekaren interviewer deltageren med udgangspunkt i Interview A og A+	Udlevering af tidsregistreringsskema Evt. udlevering af folder om bibliotekets øvrige tilbud og aktiviteter

UGE 2-3

INDIVIDUELLE MØDER OG INSPIRATION

PROCESARK

TID	PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
10 min.	Deltagerens tidsregistrering	Deltagerne skal finde tid til læsning	Bibliotekaren og deltageren gennemgår tidsregistreringen: - Hvad bruger deltageren tiden på? - Hvor kan deltageren evt. finde tidslommer?	Bibliotekaren stiller åbne spørgsmål
5 min.	Metoder til læsning	Deltageren vælger en metode til læsning, som passer til vedkommendes hverdag og udgangspunkt	Bibliotekaren præsenterer deltageren for: - Metodekataloget - Hvilke metoder der kunne være oplagte med afsæt i deltagerens tidsregistrering Deltageren vælger en metode, som skal afprøves.	Metodekataloget udleveres (forefindes i Projektbanken)
10 min.	Litteraturinspiration	Motivere deltageren til læsning	Bibliotekaren giver: - En kort booktalk om de medbragte bøger - Information om e-bøger og lydbøger	Med udgangspunkt i Interviewguide A og A+ har bibliotekaren medbragt bøger, der passer til deltagerens præferencer og niveau

UGE 6 OG 10

INDIVIDUELLE MØDER, VEJLEDNING OG OPFØLGNING

PROCESARK

PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
Læsning	Opfølgning på hvordan det går med at læse	Bibliotekaren spørger: - Hvordan er det gået siden sidst? - Hvordan går det med læsningen? - Har den udvalgte metode virket (hvorfor/hvorfor ikke)? - Vil deltageren afprøve en ny metode?	
Flow	Afklare om deltageren har opnået flow	Bibliotekaren spørger: - Har deltageren oplevet flow? Hvis ja: - Hvornår har deltageren oplevet flow? - Hvad har flow givet deltageren i hverdagen? Hvis nej: - Er det bogen, der ikke fanger? - Er det metoden, der ikke virker? - Er det materialetypen, der er forkert? - Hvordan kan deltageren skabe ro til læsning?	Udlever evt. flere bøger/materialer til deltageren
Mål	Lægge en plan for den næste periode	Bibliotekar og deltager har en dialog om: - Er der noget, der skal justeres ift. til næste periode? - Skal der sættes nye mål for deltageren? I uge 10 udleveres nyt tidsregistreringsskema til deltageren. Deltageren skal igen tidsregistrere minimum tre dage.	Udlevering af tidsregistreringsskema

UGE 12

SLUTEVALUERING

PROCESARK

TID	PROGRAM	INTENSION	AKTIVITET	PRAKTISK
10 min.	Erfaringsudveksling	Afrunding af forløbet i fællesskab	Bibliotekaren opridser tankerne fra opstartsmødet: - Hvor var det, den fiktive person fandt tid til læsning? Bibliotekaren spørger: - Hvor fandt deltagerne tid til læsning? - Hvad har deltagerne ændret og gjort mindre af? - Hvilken metode virkede for dem? - Har deltagerne ændret adfærdsmønster? - Hvad har været det bedste/mest overraskende i forløbet?	Hæng evt. materiale fra opstartsmødet op I plenum
15 min. (pr. person)	Afrunding for hver enkelt deltager	Afrunding af forløbet for hver enkelt deltager	Bibliotekaren og deltageren sammenligner tidsregistrering fra forløbets start med tidsregistrering fra forløbets afslutning: - Hvor fandt deltageren tid til læsning? - Hvad ændrede deltageren for at prioritere læsning? Bibliotekaren og deltageren har en dialog om forløbet med udgangspunkt i interviewguide B	Medbring tidsregistrering fra forløbet start

INTERVIEWGUIDE A

- ET SEMISTRUKTURERET INTERVIEW

(udvælg selv spørgsmål)

ARBEJDSARK

Hvordan er litteraturens betingelser i en travl hverdag?

- Hvor ofte læser du skønlitteratur?
- Hvornår på dagen læser du oftest?
- Hvad bruger du mest tid på: computer, sociale medier, fjernsyn, smartphone – andet?
- Synes du, at du bruger for meget tid på disse medier?
- Hvornår på dagen kunne du læse litteratur, men gør det ikke? Hvorfor?
- Hvad foretrækker du at læse, når du læser litteratur? Skønlitteratur/faglitteratur. Lange romaner/kortere romaner/noveller. Hvilke(n) genre(r)? Uddyb hvorfor.

Hvad kan læsningen tilbyde?

- Hvornår har du sidst været opslugt af en bog? Hvordan var det?
- Havde du lyst til at anbefale bogen til andre? Gjorde du det? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Beskriv, hvad det giver dig at læse, når du læser.
- Beskriv, hvordan du har det efter at have læst i mere end 15 minutter.
- Beskriv, hvordan du har det efter at have været online i 15 minutter.

Hvad kan motivere til øget læsning?

- Hvor ofte oplever du at være travl/stresset? Dagligt, ugentligt, månedligt?
- Hvad kan afstresse dig?
- Læser du mere eller mindre, når du føler dig stresset?
- Ville du læse mere, hvis du altid vidste, hvad du skulle læse?
- Ville du læse mere, hvis du vidste, at du 'fik noget ud af det'? Hvad vil du gerne have ud af at læse?

Hvordan kan læsningen få mere plads?

- Hvad kan du bedst lide at læse, når du læser noget på computer/smartphone?
- Hører du nogle gange lydbøger? Hvis ja, hvornår og hvorfor?
- Hvad får du ud af at se fjernsyn/serier/film, som du ikke får ved at læse en bog? Og omvendt?
- Skal der være ro omkring dig, når du læser?
- Hvorfor vil du gerne læse mere end du gør nu?

Hvilke udfordringer står litteraturen overfor?

- Læser du for dine børn? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Taler du med andre om litteratur? Hvem? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Oplever du litteratur som noget vigtigt? Begrund dit svar.
- Tror du de næste generationer bliver ved med at læse litteratur? Hvorfor?

INTERVIEWGUIDE A+

- SPØRGSMÅL OM LÆSEVANER OG LITTERATUR

ARBEJDSARK

Hvad vil du gerne læse?

- Hvilken genre foretrækker du? (kryds af)
 - ☐ Krimi
 - ☐ Spænding
 - ☐ Historie
 - For 50 år siden (ca. 2. verdenskrig)
 - For 100 år siden (ca. 1. verdenskrig)
 - For 500 år siden (ca. middelalderen)
 - For 1000 år siden (ca. vikinger)
 - For 2000+ år siden (ca. Jesus, Romerriget, pyramider og tilbage til stenalderen)
 - ☐ Chick lit
 - ☐ Erotik
 - ☐ Gys
 - ☐ Slægtsromaner
 - ☐ Fantasy
 - ☐ Science Fiction
 - ☐ Ungdomslitteratur
 - ☐ Kærlighed
 - ☐ Domestic Noir
 - ☐ Humor
 - ☐ Digte
 - ☐ Andet _____
- Kan du lide tykke bøger eller foretrækker du kortere romaner eller noveller?
- Hvad har du tidligere læst, som du kunne lide? (Giv evt. eksempler på titler, genrer, forfattere)
- Hvad bryder du dig absolut ikke om at læse?
- Hvordan har du det med digitale materialer? Fx e-bog og lydbog

INTERVIEWGUIDE B

- ET SEMISTRUKTURERET INTERVIEW

(udvælg selv spørgsmål)

ARBEJDSARK

Hvilke erfaringer har du gjort dig?

- Hvordan har dine læsevaner ændret sig siden projektets start?
 - Hvornår på dagen læser du og hvor meget læser du?
 - Fortæl om en oplevelse undervejs i forløbet, der har gjort indtryk på dig.
 - Har dine onlinevaner ændret sig siden forløbets start? Hvordan?
 - Hvad har du oplevet eller fået øje på, som har gjort den største forskel? Både ift. læsevaner og onlinevaner.
 - Har du levet op til dine egne forventninger? Hvis ja; hvordan er det lykket? Hvis nej; hvad ville du gerne have gjort anderledes?
-

Hvilke nye tanker har du gjort dig?

- Tænk du anderledes om læsningens rolle i din hverdag efter forløbet?
- Beskriv den største udfordring i forløbet.
- Beskriv den største overraskelse i forløbet.
- Hvad har du oplevet, at øget læsetid kan give dig?
- Hvad har du oplevet, at nedsat onlinetid kan give dig?
- Har du fået nye vaner i hverdagen, som du vil fastholde? Uddyb.
- Hvis du skulle give den vigtigste erfaring videre til en bekendt, hvad ville det så være?

Hvad har læsningen givet dig?

- Har du oplevet en ny type læseoplevelse? Hvordan?
 - Har du læst en anden type litteratur end du plejer? Hvilken – og hvad fik dig til det?
 - Har du afprøvet et nyt medie/en anden måde at læse på? Hvordan var det?
 - Har du oplevet at læse på andre tidspunkter eller steder? Hvad har det givet dig?
 - Har det været lettere for dig at vælge litteraturen fremfor computer, fjernsyn eller smartphone? Hvordan? Og hvorfor?
 - Oplever du at have lettere ved at læse i længere tid ad gangen?
 - Har du talt med andre om litteratur under forløbet? Hvad har det givet dig?
-

Hvilke udfordringer har litteraturen fortsat?

- Hvilke tanker har du gjort dig om læsning efter endt forløb?
- Hvad kan motivere dig til at læse mere?
- Beskriv, hvordan du ønsker dine læsevaner ser ud om et år.
- Hvilke udfordringer ser du? Og har du gjort dig erfaringer gennem projektperioden, som du kan bruge?

TIDSREGISTRERING

"HVAD BRUGER DU DIN TID PÅ?"

ARBEJDSARK

Spørgsmålet lyder måske enkelt, men ofte er vores hverdag fyldt med små tidsrøvere, som vi slet ikke tænker over. Denne øvelse hjælper dig til at finde ud af, hvad din tid går med, og om noget i din hverdag måske skal laves om.

Vi har alle kun 24 timer i døgnet, så for at vælge noget til, må man som oftest vælge noget andet fra. Eller hvad? Nogle gange kan lidt bedre planlægning, mere struktur eller andre småjusteringer være lige det, der skal til for at lette (tids)presset.

Måske bliver du overrasket over, hvor meget af din tid, der går til aktiviteter, der kunne planlægges anderledes. Eller måske spotter du et par tidsrøvere, du slet ikke var bevidst om før. Måske kan du få øje på et oplagt sted at klemme lidt læsning ind. Og måske finder du ud af, hvorfor du aldrig føler, tiden helt slår til.

Vedlagt finder du et eksempel på et udfyldt tidsskema, så du kan se, hvordan det kan se ud. Du finder også et tomt skema, som du skal bruge til at tidsregistrere din egen hverdag. Du vælger selv, hvor detaljeret du vil udfylde dit eget skema.

Ideen med at tidsregistrere er først og fremmest at give dig en oversigt over, hvad du egentlig går og bruger din tid på – og hvornår du har tid til dig selv – og til at læse.

God fornøjelse.

Øvelse:

Som forberedelse til RO(man)TID-forløbet bedes du registrere, hvad du bruger din tid på. Du skal minimum tidsregistrere for tre dage – og gerne flere. Vælg gerne så repræsentative dage som muligt dvs. de dage, der bedst afspejler din typiske hverdag.

Notér ca. hver halve time, hvad du har brugt tiden på. Vent ikke med at notere dit tidsforbrug til om aftenen eller dagen efter, da du risikerer at glemme, hvad du egentlig har brugt tiden på.

Når du har udfyldt registreringsskemaet, skal du inddele dine registreringer i følgende kategorier:

1. Arbejdstid
2. Tid med familie og venner
3. Tid til daglige opgaver og rutiner
4. Tid til mig selv

Farvelæg kategorierne med hver sin farve (brug evt. overstregningstuscher).

Kan du ane et mønster i dine tidsregistreringer?

TID	AKTIVITET
05:30 – 06:00	Sover
06:00 – 06:30	
06:30 – 07:00	
07:00 – 07:30	Stå op, på badeværelset
07:30 – 08:00	Tømme kattebakker, spise morgenmad
08:00 – 08:30	Afsted på arbejde, hørte lydbog
08:30 – 09:00	Møde
09:00 – 09:30	
09:30 – 10:00	Morgenbrød
10:00 – 10:30	Kontorarbejde + på posthuset
10:30 – 11:00	Kørsel, hørte lydbog
11:00 – 11:30	Biblioteksarbejde
11:30 – 12:00	Kontor
12:00 – 12:30	
12:30 – 13:00	Frokostpause
13:00 – 13:30	Vagt på biblioteket
13:30 – 14:00	
14:00 – 14:30	

TID	AKTIVITET
14:30 – 15:00	Vagt på biblioteket
15:00 – 15:30	
15:30 – 16:00	
16:00 – 16:30	
16:30 – 17:00	
17:00 – 17:30	Køre hjem, hørte lydbog
17:30 – 18:00	Forberede aftensmad, sætte tøjvask over
18:00 – 18:30	Fodre hunde. Spise aftensmad
18:30 – 19:00	Lufte hunde
19:00 – 19:30	Rydde op efter mad, hænge tøj til tørre
19:30 – 20:00	Online – mails, sociale medier, blogs, diverse
20:00 – 20:30	Snakke i telefonen
20:30 – 21:00	TV/serier, sociale medier
21:00 – 21:30	
21:30 – 22:00	
22:00 – 22:30	
22:30 – 23:00	Badeværelse, i seng
23:00 – 23:30	Læse, se YouTube på iPad
23:30 – 24:00	Sover
24:00 – 01:00	

TID	AKTIVITET
05:30 – 06:00	
06:00 – 06:30	
06:30 – 07:00	
07:00 – 07:30	
07:30 – 08:00	
08:00 – 08:30	
08:30 – 09:00	
09:00 – 09:30	
09:30 – 10:00	
10:00 – 10:30	
10:30 – 11:00	
11:00 – 11:30	
11:30 – 12:00	
12:00 – 12:30	
12:30 – 13:00	
13:00 – 13:30	
13:30 – 14:00	
14:00 – 14:30	

TID	AKTIVITET
14:30 – 15:00	
15:00 – 15:30	
15:30 – 16:00	
16:00 – 16:30	
16:30 – 17:00	
17:00 – 17:30	
17:30 – 18:00	
18:00 – 18:30	
18:30 – 19:00	
19:00 – 19:30	
19:30 – 20:00	
20:00 – 20:30	
20:30 – 21:00	
21:00 – 21:30	
21:30 – 22:00	
22:00 – 22:30	
22:30 – 23:00	
23:00 – 23:30	
23:30 – 24:00	
24:00 – 01:00	

"Da jeg i sin tid tilmeldte mig RO(man)TID, var det med en forventning om, at finde bedre tid til at læse. Jeg har altid læst meget, men i en fyldt hverdag, er det nogle gange bøgerne, der må vige, og det er jeg ked af. Det fik blandt andet bibliotekaren fra Brønderslev Bibliotek lavet om på. Ved hjælp af et tidskema, blev vi deltagere opmærksomme på, hvornår vi faktisk kunne finde tid i vores hverdag til at sætte os med en bog. Et enkelt men super redskab, og på den måde fik jeg også min forventning til RO(man)TID indfriet. At jeg samtidig fik anbefalet mange nye bøger i forløbet var absolut et ekstra plus. I det hele taget var det rart at være med, da der blev rusket op i ens vaner, og jeg fik en bevidsthed om, hvad det gør ved mig at læse. Jeg er glad for, at jeg sagde ja til at deltage, og kan håbe på at andre kunne blive tilbudt noget RO(man)TID."

**Deltager, privat dagplejer,
Brønderslev Kommune**

UDARBEJDET AF

Brønderslev Bibliotek
Mariagerfjord Bibliotekerne
Rebild Bibliotekerne
Vesthimmerlands Biblioteker

Evalueringsrapporten er udarbejdet på baggrund af udviklingsprojektet:
"RO(man)TID – På sporet af den tabte tid"

Støttet af Udviklingspuljen for folkebiblioteker
og pædagogiske læringscentre under Slots- og Kulturstyrelsen.

